

JUNIJ | Mesec Spomina

“Usmili se nas” Ivan Bukovec

“Usmili se nas”

Gospod, ti vidiš vse.

Videl si vso žrtev, vso predanost. Tvoje srce je krvavelo z bolečino svojih malih. Hodite za menoj, si jim rekel, in oni so ti sledili. Pomagal si jim nositi križ. Dal si jim spodbudo, pogum. Hodil si z njimi. Dal si jim mir in tolažbo. Videl si njihove solze, slišal si njihove molitve, z njimi čutil njihove končne spomine, bil si z njimi v tistih zadnjih trenutkih izčrpanosti.

Gospod, ti vidiš vse.

Nič ni ostalo pozabljenega Zate. Vse je bilo preš-

teto, vsaka solza, kot zaklad. Zaklad, ki so ti ga prinesli tvoji mali.

Posušil si njihove solze, blagoslovil njihove spomine, spravljal njihove molitve in zaživel v njihovih izdihljajih.

Sledili so Ti, in Ti si jim šel naproti v slavju, ki ga namenjaš plemenitim, velikanov.

Snel si jih z njihovih križev. Odel si jih z večno čistostjo, in jih posedel za svojo mizo.

Slava je neizmerna za tiste, ki so predali vse.

Gospod ti si videl vse. Noben izdih ni bil pozabljen.

JL/AC

SPOMINSKA PROSLAVA V BUENOS AIRESU

»Zgled naj nam bodo in luč na zemeljski poti«

Vsako leto se na prvo nedeljo v juniju spominjamo naših žrtev vojne in revolucije.

V nedeljo, 2. junija, se nas je kar precej zbralo v Slovenski hiši. Zanimivo je bilo videti mlade družine, mlade fante in dekleta, ki iz spoštovanja do staršev, starih staršev in iz prepričanja, da je spomin še vedno živ med nami, hodimo na spominske proslave.

V cerkvi Marije Pomagaj smo imeli najprej mašo, ki jo je daroval msgr. dr. Jure Rode ob somaševanju g. Roberta Bresta. Med mašo je ubrano pel MPZ San Justo, pod vodstvom prof. Andrejke Selan Vombergar.

Gospod Jure Rode je pozdravil še žive domobrance in vse še žive povojne begunce.

Med drugim je poudaril, kakšne ideale so imeli vsi, ki so se borili za svobodo: vero v krščanskega pravega Boga, upanje - saj pri vsem trpljenju in težavah ni bilo primerov samomora, in ljubezen do Boga in naroda.

Nam je pa dal misli, kako slediti zgledu naših domobrancev:

- naj izpolnjujemo deset Božjih zapovedi, da bi premagali relativizem v katerem živi sedanja družba;

- naj se spominjamo, kako so domobranci ljubili zakramente, molitev rožnega venca in imeli zaupanje v Marijino priprošnjo, da bi bilo naše življenje usmerjeno v Boga.

Po maši so domobranci v spremstvu mladega fanta -Tomaž Miklič-, ministrantov in duhovnikov ponesli venec k spomeniku, kjer nas je trobenta pozivala k molku -Franci Žnidar-, nato smo zmolili molitve za rajne in zapeli „Mi legijonari“ ter „Moja domovina“.

V dvorani škofa Rožmana je najprej stopil gospod Franci Markež podal svoje misli, ki so v celoti objavljene v tej številki časopisa.

Sledila je odrska uprizoritev “Slovesni Requiem”. Avtor besedila in celotne zamisli je Damijan Ahlin, izvajali so pa člani Slovenskega doma Carapachay. Beseda, slika in glasba so nam pomagale, da so naše misli zaplavale iz krute preteklosti prav do sedanosti.

Sledili smo besedam, zamišljenim kot maša za umrle:

Prosimo te in povečujemo te Gospod,

darovali so ti tudi življenje.

Sprejmi duše,

katere se danes spominjamo.

Odpri jim vrata zveličanja.

Iz prelite krvi v življenje,

kakor je bilo obljubljeno Abrahamu

in njegovim potomcem.

Namen opusa je avtor tako povzel v zaključni misli:

Besedilo je v spomin padlim slovenskega naroda, ki živi v stalnem bratskem boju od svojega nastanka in do današnjih dni, še posebno v krutem obdobju prve in druge svetovne vojne, po drugi svetovni vojni in ob osamosvojitvi.

Mir in sprava.

Sodelovali so: Marjana Pirc Ahlin, Veri Žnidar Cuny, Helena Fink Žnidar, Damijan Ahlin, Maks Skarlovnik, Tomaž Ahlin.

Scenski prostor so pripravili Slovenski dom Carapachay, Zedinjena Slovenija in Damijan Ahlin.

Zvok in video je bilo na skrbi Damijana in Tomaža Ahlina in audio Pristava, za luči pa je poskrbel Aleks Šuc.

Prireditve smo, kot vedno, zaključili s pesmijo “Moja domovina”. V njenem lepem besedilu so povzeti ideali fantov, ki so za Slovenije bili pripravljeni dati celo zadnjo kapljo svojega mladega srca.

Pogumno moramo naprej, hvala vam za vse, saj niste bili nikoli premagani, z nami ste, v srcih vas imamo vklesane, v hvaležnih srcih še živite, tam vedno topel bo spomin.

Maruša Zurc

Slika Marko Vombergar

DOMOBRANSTVO V KONTEKSTU VOJNIH DOGAJANJ

Domobranci... kaj nam pomeni ta beseda? Pomeni nam vojake, ki so branili slovenska življenja, domove in vrednote pred napadi in razdejanjem patizanskih enot, izvajalcev komunistične revolucije. In z življenjem plačali to poslanstvo.

Zakaj in kako je prišlo do ustanovitve Domobranstva?

Bili so odgovor na medvojne dogodke in revolucijo: Po podpisu nenapadne pogodbe avgusta 1939 med Stalinom in Hitlerjem, je Nemčija 1. septembra napadla Poljsko in si jo razdelila z zaveznicom Rusijo. Na ta napad sta odgovorili Francija in Anglija in po Evropi se je vnela druga svetovna vojna. Iz Moskve so vse komunistične stranke dobile ukaz, da naj podpirajo Nemce. Jugoslavija je bila napadena 6. aprila 1941. Nemške čete, skupaj z zavezniki Italijani, Madžari in Bolgari, so zasedle jugoslovansko ozemlje. Tako smo imeli v Sloveniji na severu Nemce, na vzhodu Madžare, po sredini in na jugu pa Italijane.

Kot zavezniki, so slovenski komunisti z navdušenjem pozdravljali okupatorja, delali zanj propagando, razobešali zastave s kljukastim križem, sestavljali Gestapu sezname zavednih Slovencev. 27. aprila so celo ustanovili PIF, Proti Imperialistično Fronto, naperjeno proti Angležem in Francozom.

Slovenski narod je bil pretresen, a že takoj so se organizirala prva odporiška gibanja: meseca maja je SLS ustanovila Slovensko legijo, Sokoli pa Sokolski vojni svet, ter avgusta Sokolsko legijo. To so bile paravojaške enote, pripravljene sodelovati z zahodnimi zavezniki, zaenkrat z vohunjenjem in obveščevanjem. Zavedali so se, da bi bila obožena vstaja takrat tragična za slovenski narod, zaradi prevelike vojaške premoči okupatorjev in močnih represalij. Vsekakor je pa primorski TIGR že 13. maja izbojeval bitko z Italijani na Mali gori pri Ribnici.

22. junija je Nemčija prelomila pogodbo in napadla Rusijo. Prijatelji okupatorji so kar naenkrat postali sovražniki, čeprav se v Sloveniji ni nič spremenilo. KP je svojo PIF prei-

menovala v OF – Osvobodilno Fronto, naperjeno proti svojim bivšim zaveznikom. Datum 27. april, dan ustanovitve PIF, preimenovane v OF, se sedaj praznuje v Sloveniji kot “Dan upora proti okupatorju”. S tem pač hoče KP zamegliti svoje začetno zavezništvo z njimi. Komunistični partiji, majhni po številu a strogo disciplinirani, brez vsakršnih moralnih principov in z v Moskvi izvežbanimi člani, je vojna z okupacijo nudila težko pričakovane razmere, da izpelje revolucijo in prevzame oblast. Seveda pa tega cilja ni smela priznati in je organiziranje in oboroževanje svojih vojaških enot – partizanov, preoblekla v NOB. Proglasila se je tudi kot edina voditeljica tega boja in kdor bi se boril mimo nje, bo proglašen za izdajalca in kot tak, zasluži smrt. Prvi partizanski bataljon je bil ustanovljen meseca avgusta 1941.

Metamorfoza, da so okupatorji iz zaveznikov postali sovražniki šele po napadu na Sovjetsko Zvezo, se jasno izraža v prvih partizanskih pesmih, sedaj v pozabi: “Na klic Kominterne - združite se v čete - v boj za Sovjete - rdeče smo fronte bojevniki mi - ker naše je geslo: Sovjeti sveta.”

Za izpeljavo revolucije se je partija morala znebiti svojih ideoloških nasprotnikov. Po mestih so njene posebne enote pobijale vplivne Slovence, za katere je vedela, da se ji ne bodo nikoli podredili. Na deželi so pa to delo opravljali partizani s plenjenjem po kmetijah in požiganjem hiš, šol in cerkva ter mučenjem ideoloških nasprotnikov, proglašanih za izdajalce, predno so jih pobili. S tem so terorizirali ljudstvo. Da pa pokažejo, da se bore za svobodo, so izvajali sabotaže, posebno na prometne zveze in uprizarjali spopade z okupatorjem; tem spopadom so sledile krvave represalije. Tako so tudi izpolnjevali navodila E. Kardenje, našeta v pismu Titu: ...“kako je za ukrepitev partizanskih odredov moč izrabiti okupatorjevo požiganje vasi in druge vrste maščevanja nad civilnim prebivalstvom.

Nadaljevanje na strani 2

ŽEGNANJE PRI MARIJI POMAGAJ

so bili v tesni povezanosti z OF in partizanskim gibanjem. Prav oni so se verjetno obrnili na partizansko in partijsko vodstvo v Kočevskem Rogu, ki je očitno zamudilo z intervencijo na Primorsko, zato pa so uvedli sodno preiskavo. Dr. Božidar Kobe, javni tožilec pri Višjem vojaškem sodišču IX. korpusa NOV in POJ je tako že 19. julija 1944 poslal dopis dr. Mirku Šlibarju, javnemu tožilcu na Vipavskem področnem vojaškem sodišču, naj temeljito razišče okoliščine aretacije družine Breclj in naj poroča o njej. Dr. Šlibarju je bil podrejen njegov namestnik, ing. Jože Gabrovšek – Svit, slednjemu pa zasliševallec in tudi morilec Anton Semenič – Medved. V poročilu z dne 27. julija 1944 je dr. Šlibar svojemu nadrejenemu poročal glede ugotovitev o tem primeru. Opravil je namreč zelo natančno preiskavo, zaslišal priče in samega Medveda. Hkrati je preveril situacijsko poročilo za 10. julij 1944, kjer so ohranjena poročila o razmerah na terenu. Izsledki so kazali, da naj bi se Medved nekoliko prenehal v postopku, vendar naj bi tega ne storil namenoma. Javni tožilec je 30. julija 1944 prvič zaslišal tudi preiskovanega Medveda, ki je izvršil umor članov družine Breclj. Omenjeni je med zaslišanjem zavračal svojo krivdo in jo prelagal na nadrejenega Svita, s katerim naj bi sicer bila dobra prijateljstva. Slednji naj bi tudi zasliševal aretirane, o njih naj bi tudi izjavil, da so zakrknjeni belogardisti, ki naj bi jih bilo potrebno postreliti. Na zapisnik tega zaslišanja se sklicujeta tako Svit kot Medved sam v ohranjenem zapisniku z zaslišanja 8. avgusta 1944.

Očitno se je celotna preiskava osredotočila v dokazovanje, da so si Brecljevi smrt zaslužili ter da je šlo pri njihovem umoru za nujen ukrep, izpeljan v skladu z določili okrožnice IOOF, saj se je partizanska enota zaradi grozeče hajke znašla v zagati. Pri odločitvi za umor je bila očitno odločilna tudi beseda terencev, saj bi morali Brecljeve po njihovem odstraniti že pred sedmimi meseci. Dr. Šlibar je namreč zaslišal tudi nekatere člane organov OF za Vipavsko, ki so obremenili Brecljeve. Obtožbe so pavšalne in govorijo o sovražni literaturi, opozarjanju pred komunisti in komunističnim značajem partizanskega boja ter agitaciji za domobranstvo med vaščani.

Kakorkoli, šlo je za umor nedolžnih ljudi in krivci so lagali celo lastnemu vodstvu. Umorjene Brecljeve so v gozdu pri Kodretih našli šele 9. aprila 1945; četniki in primorski domobranci so njihova trupla prepeljali v domači kraj. Slovesno so jih pokopali 10. aprila ob veliki množici domačinov v Ajdovščini.

O prekopu je Bogomil Breclj med drugim povedal:

»Po devetih mesecih neuspešnega iskanja in poizvedovanja smo zvedeli, da so naše pobili in da so zakopani v Gornji Branici. Imenovana je bila tudi ženska, ki ve za grob. Mislim, da je sporočilo posredoval šturski župnik Srečko Gregorec. Aprila 1945 sva šla z bratom Toneom prosit domobrance za spremstvo. Major Janko Debeljak, ki je veljal za hrabrega vojaka, je odklonil pomoč z razlago, da je prenevarno, saj lahko padejo v nastavljeno past. Četniški oficirji, ki so takrat stanovali v Vipavskem Križu, pa so bili pripravljene tvegati. Ob taki sili so pristali tudi domobranci, da gredo zraven. Bilo jih je pet pod vodstvom podporočnika Langusa.

Na pogreb smo prišli vsi, kar nas je ostalo. Pavle je čez nekaj dni padel na Otlici. Po desetih letih, ko sem bil že duhovnik, mi je mama neki večer zaupala skrivnost: 'Veš, kaj so rekly tvoje sestre, ko si študiral v Ljubljani? Rade bi darovale tudi življenje, da bi se ti odločil za duhovniški poklic. Bog ju je uslišal. Obe sta umrli mučeniške smrti in ti si postal duhovnik. Sedaj veš, komu se moraš zahvaliti!«

Renato Podbersič ml.

Praznik Marije Pomagaj oz. Marije Pomočnice Kristjanov se vsako leto praznuje 24. maja. Na ta dan se spominjamo dveh zgodovinskih dogodkov. Prvi je priporočilo Marijinemu varstvu, ki so v času papeža Pija storile sredozemske države, ko so se branile pred turškimi napadi. Drugi dogodek pa je vrnitev papeža Pija VII. iz Napoleonovega ujetništva v Rim ter na novo vzpostavljene papeške države po porazu francoskega bojevnika.

V Sloveniji je češčenje Marije Pomagaj zelo posplošeno. Njena milostna podoba stoji v stranski kapeli na Brezjah, ki je tudi najljubša in najbolj znana božja pot v Sloveniji. Podoba je nastala po zaobljubi slikarja Leopolda Layerja, da se reši iz ječe, in

je tudi pozneje mnogim vernikom izprosila najrazličnejše čudeže.

V Cerkvenem življenju povsod po svetu je zelo posplošena navada, da je dan zavetnika cerkve, ali pa na obletnico blagoslova farne cerkve, velik praznik, ki združuje versko bo-

Slika Tone Malovrh

goslužje ter ljudsko družabnost. Zavetnica naše skupne cerkve v Slovenski hiši je prav Marija Pomagaj, zato vsako leto blizu njene-ga godu praznujemo Žegnanje. Letos smo se zbrali v nedeljo, 26. maja, pri slovesni maši, ki jo je daroval č.g. dr. Jure Rode. Ob spremljavi orgel pod mojstrskim vodstvom ge. Anke Savelli Gaser in prepevanju naših čudovitih ljudskih Marijinih pesmi smo se obrnili na našo nebeško mater ter jo prosili za vodstvo in blagoslov. Prosili smo tudi za vse žive in rajne sodelavce Slovenske hiše, duhovnike in laike. Zaključili smo s znano »Marija, skoz' življenje«, in jo vdano prosili: Marija, hiti na pomoč!

Marjanka Grohar

OkrOgle OBLETNICE | "DAN D" 6. 6. 1944 - ZAČETEK KONCA II. SVETOVNE VOJNE

Kot »Dan D« je bil imenovan začetek Operacije Overlord, katere namen je bilo odprtje druge zavezniške fronte, ki bi skupaj s prvo (rusko-nemško vzhodno fronto) obkloplila Tretji Rajh. Dan D je bil pred 75 leti, 6. junija leta 1944. Začel se je z nočnim letalskim napadom, v zgodnjih urah pa se ja na obalo Normandije izkrcalo okoli 160.000 zavezniških vojakov. Ker so Nemci zavezniško izkrcanje pričakovali drugje, so zavezniki prebili nemško obrambo in vdrlji v notranjost Francije. Operacija Overlord je trajala skoraj 2 meseca in je bila do sedaj največje izkrcanje v zgodovini človeštva: na normandijski obali se je izkrcalo več kot 3.000.000 zavezniških vojakov ter na tisoče ton najrazličnejše vojaške opreme. Bil je začetek konca II. svetovne vojne in hitlerjevega nacizma.

Priprave na operacijo

Ker je bilo zmenjeno, da bodo za to operacijo največ vojakov prispevale Združene Države Amerike, so odločili, da bo poveljnik zavezniških sil ameriški general Dwight Eisenhower. Načrt za izkrcanje so imenovali »Overlord«. Kraj izkrcanja je moral biti dosegljiv letalstvu, imeti dobre prometne povezave in omogočati izkrcanje množične čete.

Ključ do uspeha je bila uporaba letalstva. Zavezniki so že leto prej nad Nemčijo izvedli številna bombardiranja in tako oslabili nemško letalstvo in letalsko industrijo. Nemcem je začelo primanjkovati letal in izkušenih pilotov, zato so bili prisiljeni vsa letala preseliti iz okupiranih dežel v Nemčijo, da bi lahko branili lastno nebo.

Priprave so tekle tudi na tleh. Že od začetka leta 1944 so v Anglijo prihajali ameriški vojaki in na tisoče ton vojaške opreme.

Eisenhower je razdelil dolžnosti znotraj operacije in načrt izkrcanja. Britanska armada naj bi se izkrcala na treh odsekih (Sword, Juno in Gold), ameriška armada pa na dveh odsekih (Omaha in Utah). Britanska zračna divizija je imela nalogo uničiti nemške topove. Operacijo so še dodatno

„Upam, da bo ta proslava vsem generacijam v Evropi in po svetu omogočila, da ponovno potrdijo, da mir temelji na spoštovanju vsake osebe, ne glede na zgodovino, na spoštovanju pravice in skupne blaginje.“

podprla francoska odporniška gibanja, ki so v dneh pred izkrcanjem po Franciji izvedla številne sabotažne akcije.

Za to akcijo so zavezniki zbrali 4126 desantnih ladij, 864 trgovskih ladij, 736 pomožnih ladij in 1213 bojnih ladij. Ameriško letalstvo je imelo na razpolago 13.000 letal, med katerimi je bilo 4.500 bombnikov.

Ker je bilo nemogoče pred Nemci skriti tako veliko armado, ki se pripravlja na izkrcanje, so zavezniki nemškim agentom podtaknili lažne informacije, da je kraj izkrcanja v okolici Pas de Calaisa (več kot 300 kilometrov vzhodno).

Začetek operacije . Dan D

5. junija ob 23. uri je iz letališča Harwell proti Franciji odletelo več kot 1.000 letal z okoli 14.000 padalci. Njihova naloga je bila, da zasedejo strateško pomembne mostove, postavijo oddajnike in zasedejo in uničijo nemške obrambne položaje in topništvo. Izpolnili so svojo nalogo, a z visoko ceno 3.150 padlih.

6. junija ob pol šestih zjutraj so ameriške ladje na nemške položaje na obali odprle močan topniški ogenj, ki je trajal skoraj eno uro. Na odseku Utah je bilo bombardiranje zelo uspešno, na odseku Omaha pa je bilo stanje popolnoma drugačno. Visoka obala je bila posejana s številnimi utrdba-

mi iz katerih so Nemci obvladovali obalo pod sabo. Letalsko bombardiranje ni bilo uspešno. Nemški ogenj je med ameriški vojaki povzročil zmedo. Ob pol osmih se je začel množični napad. Šele po šest urnem boju so se ameriški vojaki vzpeli na pečine nad obalo in uničili nemške položaje. Zaradi boja na obali je bilo napredovanje zelo počasno. Tako so prvi dan ameriške čete napredovale le kilometer ali dva v notranjost Francije.

Britanska armada se je izkrcala na treh odsekih in ni naletela na večje težave. Ker so lahko izkrcali tudi mnogo tankov, so z njimi lahko uničili mnogo nemških utrdb. Še isti dan so zajeli nekaj vasi in se napotili proti Caenu, kjer se je začel prvi tankovski boj.

Prvi dan invazije se ja na Normandijski obali izkrcalo okoli 160.000 zavezniških vojakov, ki so osvojili okoli 200 kvadratnih kilometrov francoskega ozemlja. Cena tega uspeha je bila visoka: padlo je okoli 10.000 zavezniških vojakov in okoli 9.000 nemških vojakov.

Začel se je konec vojne.

Sporočilo papeža Frančiška ob 75. obletnici Dneva D

V Normandiji so 6. junija priedili spominsko bogoslužje, katerega sta se udeležila tudi britanski princ Charles in premierka Theresa May. Med zbranimi je bilo tudi več sto veteranov. Prebrali so sporočilo, ki ga je za to priložnost poslal papež Frančišek:

»Vemo, da je bilo izkrcanje 6. junija 1944, prav tukaj v Normandiji, odločilno v boju proti nacističnemu barbarstvu, pa tudi pri odpiranju poti za konec te vojne, ki je globoko prizadela Evropo in svet. Izražam hvaležno priznanje vsem vojakom, ki so iz različnih držav, vključno iz Francije, imeli pogum, da so se hrabro borili in dali svoje življenje za svobodo in mir. Zaupam jih milostljivi Gospodovi ljubezni, kakor tudi milijone žrtev te vojne, vključno tiste, ki so se na nemški strani borili v poslušnosti režimu, ki ga je vodila smrtonosna ideologija.

Upam, da bo ta proslava vsem generacijam v Evropi in po svetu omogočila, da ponovno potrdijo, da mir temelji na spoštovanju vsake osebe, ne glede na zgodovino, na spoštovanju pravice in skupne blaginje.

Prosim Gospoda, da pomaga kristjanom vseh veroizpovedi, vernikom drugih religij in vsem ljudem dobre volje, k spodbujanju resničnega univerzalnega bratstva, v kulturni dialogi in srečanja.«

Pripravil Jože Jan

KOLENDAR

- 15. junija ob 15.00** Redni pouk SSTRMB
- 15. junija ob 20.00**
Poslovilni večer RAST XLVIII - Dan državnosti
- 16. junija** »Dan dobrote« - ZSMŽ
- 20. junija** Športni dan SDO-SFZ
- 22. junija ob 17**
SKA - predstavitev knjige Spomini in misli (B. Rebozov)
- 23. junija**
Procesija sv. Rešnjega telesa v Don Bosco
- 29. junija ob 15.00** Redni pouk SSTRMB
- 30. junija ob 9.00**
Spominska proslava v Slomškovem domu
- 13. julija** Mladinsko srečanje
- 13. julija ob 15.00** Redni pouk SSTRMB

Poslovilni večer
pred odhodom v Slovenijo

Praznovanje dneva državnosti
Zedinjena Slovenija

V soboto,
15. junija 2019,
ob 19.30

Ob 19.30 sveta maša, sledi poklon pred spomenikom padlim, nato proslava ob dnevu slovenske državnosti in poslovilni večer RAST-i XLVIII

Ramón L. Falcón 4158,
Buenos Aires - Argentina

“ ZA RAZMISLEK IN NASMEH ”

“En dober pregovor na dan, prežene slabo voljo stran”

OKOLJE - NARAVA

Leta 1972 je Generalna skupščina Združenih narodov 5. junij razglasila za svetovni dan varstva okolja. Vsako leto je središče praznovanj druga država (letos je Kitajska), rdeča nit tradicionalnega dogodka pa aktualna okoljska tema, ki je v letu 2019 onesnaženje zraka. 92% svetovnega prebivalstva diha nezdrav zrak, onesnažen zrak povzroči eno od osmih smrti in je največji vzrok pljučnega raka.

O varstvu okolja in narave se govori in piše dolga leta, a na žalost se svet še ni mogel dogovoriti za skupno strategijo, ki bi pripomogla k dosegu tega cilja.

Papež Frančišek je leta 2015 napisal encikliko "Laudato si, mi Signore", ki govori o sedanjih svetovni ekološki krizi in vabi naj vsi primemo za delo, da bomo naslednjim generacijam zapustili zdravo Zemljo.

O ekologiji, okolju in naravi je mnogo citatov in pregovorov, prisluhnimo jim!

• **Narava, čas in potrpljenje so trije veliki zdravniki.** (Grški pregovor)

• **Hvaljen bodi, moj Gospod, za našo mater Zemljo, ki nas hrani in nam daje pisane cvetove, travo in sadje.** (Sv. Frančišek Asiški)

• **V naravi ni ničesar nekoristnega.** (Michel Eyquem de Montaigne, francoski humanist, pisatelj in filozof)

• **Človeško srce, ki je proč od narave, postane trdo.** (Luther Standing Bear, ameriški igralec, filozof in pisatelj)

• **Čeprav preženeš naravo z vilami, se bo vrnila.** (Latinski pregovor)

• **Bog je prijatelj tišine. Opazujte, kako narava - drevesa, cvetje, trava - raste v tišini. Opazujte zvezde, luno in sonce, kako se premikajo v tišini... Tišino potrebujemo za**

to, da bi se lahko dotaknili duše.
(Mati Terezija)

• **Narava ne prenese nenadnih sprememb brez hudega nasilja.** (Francois Rabelais, francoski duhovnik, humanist, pisatelj in filozof)

• **Žalostno je pomisliti, da narava govori in je človeški rod ne poslušala.** (Victor Hugo, francoski pisatelj, pesnik in dramatik)

• **Odpadli cvet se ne vrne več na vejo.** (Japonski pregovor)

• **Ne obtožuj narave! Svoje je opravila; opravi še ti svoje.** (John Milton, angleški pesnik)

• **Narava je najboljša lekarna.** (Sebastian Kneipp, nemški duhovnik in terapevt)

• **Služi naravi, da ti bo ona služila.** (Konfucij, starokitajski filozof)

• **Narava ni dediščina naših staršev, ampak posojilo naših otrok.** (Indijski pregovor)

Izbral Jože Jan

95 LET DUHOVNIKA VLADIMIRJA KOSA

Vladimir Kos se je rodil v Murski Soboti 2. junija 1924. Odraščal je v Mariboru, kjer so ga zajele stiske druge svetovne vojne. Okupator je njegovo družino izselil v Srbijo, on pa se je v zadnjem trenutku umaknil in odšel v Ljubljano, kjer je nadaljeval šolanje na klasični gimnaziji. Junija 1942 so ga italijanski okupatorji odvedli v internacijo v taborišče Gonars, od koder se je vrnil šele v maju 1943. Po maturi je vstopil v bogoslovje. Maja 1944 se je pridružil domobrancem. Ob koncu vojne je med slovenskim eksodusom odšel na Koroško, se izmaknil vrnitvi in odšel v Rim, kjer je nadaljeval študij teologije. Leta 1950 je doktoriral iz filozofije in bil posvečen v duhovnika, čez tri leta pa vstopil v Družbo Jezusovo in se odločil za misijonsko delo na Japonskem. Z vatikanskim potnim listom je 13. maja 1956 prispel v Tokio, kjer je poučeval filozofijo na univerzi Sophia in misijonaril v tokijskih predmestjih. »Ob dopoldnevih sem predaval na univerzi, se gibal v 'visokem miselnem svetu', preostali čas pa sem bil med cunjarji in pobiralcem smeti. Pol moje pisarne na univerzi je bilo skladišče – sodelavci so mi prinašali stvari, da sem jih razdelil med revne. Seznanjal sem sodelavce z življenjem revnih v jezuitskem za-

Patru Vladimirju Kosu, dolgoletnemu bralcu tega tednika, tudi iz Argentine voščimo ob tem visokem življenjskem jubileju. Bog Vas živi!

Svobodna Slovenija - Zedinjena Slovenija

vetišču in prek njih in njihovih priporočil sem prišel do ljudi, ki na Japonskem razpolagajo z denarjem,« je pred leti povedal v pogovoru za Družino. Kot politični izseljenec je vse do leta 1993 živel brez slovenskega državljanstva. V Slovenijo se je prvič po vojni vrnil leta 1995. Od svojega odhoda čez Karavanke je vse do danes ohranil tesno povezanost s slovensko kulturo in tudi v okolju Daljnega vzhoda ustvarjal kot slovenski pesnik.

Zorko Simčič o dve leti mlajšemu prijatelju:

V Buenos Airesu so kosove pesniške zbirke, proza in kritične misli izhajale predvsem po za- slugi Kosovega dobrega prijatelja Zorka Simčiča. Korespondenca med njima je obsežna, več desetletij sta si pošiljala pisma v Argentino in na Japonsko. Leta 2000 je Zorko Simčič v prvo pesniško zbirko, ki je izšla pri založbi Družina, o prijatelju Kosu zapisal: »Odkar so v domovini izšle njegove izbrane pesmi Cvet, ki je rekel Nagasaki, (1998), knjiga, kateri je litararni zgodovinar France Pibernik dodal tudi zajetno študijo o Kosovi dosedanji pesniški poti, hkrati pa tudi kronologijo njegovega dela, je Vladimir Kos vstopil v slovensko literarno zgodovino in to kot avantgardist slovenske poezije. Če se Kos kot mislec ukvarja s temami, ki so »vzete in sodobnega intelektualnega življenja (domovina, zdomstvo, tujstvo, kultura, politika in teologija)« (dr. Jože Pogačnik), je pa njegov pesniški svet »nad vse zanimiv, ker njegova poezija pomeni vzporednico pesniškim dogajanjem v domovini v povojnem času, še posebej v obdobju našega modernizma.« (France Pibernik). Do leta 1990 zamolčanemu pesniku je vsekakor danes že dano pripadajoče častno mesto v naši literarni zgodovini.«

Družina

Svobodno Slovenijo podpirajo

KOPAC S.A.
Fábrica de tubos y envases de cartón

Antonio Podržaj e Hijos S.R.L.

Grupo HZ

briganti
PREMIUM LEATHER SHOES

GOLOMAX
SUPERMAYORISTA DE OFERTAS

CKC
LABORATORIOS CKC ARGENTINA S.A.

CA
CONSULTORES ASOCIADOS

OBLAK
ABERTURAS

SVOBODNO SLOVENIJO SOFINANCIRA URAD VLADE RS ZA SLOVENCE V ZAMEJSTVU IN PO SVETU.

Priloga

ZAKLADI KULTURNE DEDIŠČINE V OBČINI ŽUŽEMBERK

CERKEV SV. MIKLAVŽA

Za uvod

Z Odlokom o razglasitvi nepremičnih kulturnih spomenikov lokalnega pomena na območju Občine Žužemberk leta 2013 je bil izdelan popis 47 –tih enot, ki so dragocen in posebej varovan del naše suhokranjske preteklosti.

Seznam obsega 4 arheološka najdišča (Šmihel-prazgodovinska gomila...); 13 profanih stavb (domačija Boršt 6, Dimčev mlin v Budganji vasi...); 20 sakralnih spomenikov (cerkev sv. Neže na Lopati, sv. Ahaca v Trebči vasi...); 8 spominskih objektov in krajev (Naralovo znamenje v Trebči vasi...); 1 drugi objekt (Vodnjak na Grajskem trgu v Žužemberku) in naselje ter njegovi deli (Žužemberk, trško jedro).

Da bi prebivalci Občine Žužemberk poznali najpomembnejše zaklade kulturne dediščine, jih varovali in ohranjali, bomo za bralce Suhokranjskih poti predstavili nekaj izbranih kulturnih spomenikov. Prva bo Miklavževa cerkva v Bregu ali cerkev sv. Nikolaja v Žužemberku.

CERKEV SV. NIKOLAJA NA BREGU

Predstavitve sakralnega objekta v Odloku poudarja najpomembnejše podatke. Cerkev stoji na desnem bregu reke Krke, prav blizu mostu. V pisanih virih se prvič omenja l. 1526, čas njene postavitve pa sega v 13. stoletje, ko se je razširilo čaščenje sv. Nikolaja kot zavetnika ribičev in čolnarjev. V 14. stol. so ladji cerkve prizidali prezbitarij. Večje predelave notranjosti je cerkev doživela v 17. stol., leta 1911 pa žal nestrokovno obnovo, ko je bila porušena severna stena z ostanki gotskih fresk. Cerkev danes sestavljajo pravokotna ladja z ravnim stropom. Na zahodni strani je ohranjena najstarejša freska iz 14. stol., ki prikazuje Kristusovo čudežno hojo po Nazareškem jezeru, sv. Nikolaja, svetnico in neko donatorico. Najbolje so ohranjene freske iz sredine 15. stol., ki jih pripisujejo Janezu Ljubljanskemu. V prezbitariju so še vidne upodobitve svetnic in apostolov, v ladji pa nekaj prizorov iz Kristusovega trpljenja. Cerkev se uvršča med pomembnejše spomenike srednjeveškega slikarstva na Dolenjskem.

Del notranje freske

CERKEV SV. MIKLAVŽA V ROKOPISIH ZASLUŽNEGA SUHOKRANJCA G. ALOJZIJA ZUPANCA

To je najstarejša žužemberška cerkev, ki je bila najbrž zelo premožna. Sv. Nikolaj je dal za turški davek l. 1526 1 srebrni pozlačen kelih, 6 ogrskih goldinarjev v zlatu in 3 goldinarje 58 kron. To je bilo zelo veliko. Luteranci so se cerkve polastili okrog leta 1580 in jo imeli v lasti 20 let. Okrog cerkve so navozili prsti in napravili lastno luteransko pokopališče. Zgradili so dve hiši: Knajpovo—mežnarijo in hišo pastora Krištofa Slivca. Pokopališče se je opustilo l. 1789. V 19. stol. je maševanje v Miklavževi cerkvi postopoma prenehalo. K oživitvi je prispeval upokojeni župnik Matija Kadunc, ki ima na žužemberškem pokopališču lepo obnovljen nagrobnik. Na lastne stroške je namreč kupil cerkveno opravilo, plašč, prte in mašne knjige.

Iz Urbarja iz l. 1692 so znani zanimivi podatki. Herbart 8. Auerspeg je dobil l. 1580 v Žužemberk predikanta Krištofa Slivca. Moral je poskrbeti za njegove prihodke. V Praprečah mu je dal grunt, ki ga je prepisal na cerkev sv. Miklavža. Mlinar je moral dati cerkvi namesto bere 26 mernikov bele moke in 30 mernikov črne zmesi. – Zapisani so tudi dolgovi in dolžniki cerkve sv. Miklavža: Andrej Ubec od 1 njive 3 goldinarje, Martin Kmet za 1 volovsko kožo 1 goldinar,....

Na zidu cerkve je vzdian nagrobnik: Tu je pokopan plemeniti Andre Kovačič, ki je umrl

8. 8. 1602 (prevod iz nemščine).

Cerkev sv. Miklavža je dolga 17 m, široka 8 m, visoka 12,5 m; zvonik meri 4,5 m. Ima 9 oken, 1 vrata, 1 zvon—včasih sta bila dva.

IZBRANI OPISI IZ BELEŽKE

DR. F. STELETA (1923)

Freska nad vhodom v cerkev Vihar na morju predstavlja apostole v ladji: zadnji med njimi je sv. Miklavž v škofovskem ornatu in z mitro v roki. V rokah drži vesla. Petra vleče Jezus iz vode, da se ne utopi. Na levi je viden ostanek šlema. Pod grbom kleči mož v črni obleki z velikim rožnim vencem v sklenjenih rokah—donator. Desno je svetnica s kraljevsko krono, oblečena v plašč, podšit s hermelinom. Pred njo kleči donatorjeva žena....

Freske v cerkvi: Levo od vrat so ostan-

Ker sem odraščala v Bregu, je bila Miklavževa cerkva vsakdanja spremljevalka naše poti na njive. Starši so nam pripovedovali o dragocenih freskah in o tem, da je tu maševal sam Primož Trubar, ko je bežal iz Šentjerneja.

ki dveh slik: Jezusa na Oljski gori s spečimi apostoli; Jezusa pred Herodom ali Pilatom. Drugi motivi so še: Jezusa s trnjem kronajo, Jezus nosi težki križ, Zveličar vodi Adama in Evo iz predpekla; sv. Rozalija, sv. Marjeta, sv. Barbara, sv. Katarina.

Veliki oltar je iz leta 1673. Prenovil ga je l. Grošel iz Selc l. 1911 (zapis na hrbtni strani oltarja). Na njem so sv. Miklavž, Pieta, sv. Jožef in sv. Dominik. Oltar je pozlačen in lepo rezljan.

Za zaključek

Ker sem odraščala v Bregu, je bila Miklavževa cerkva vsakdanja spremljevalka naše poti na njive. Starši so nam pripovedovali o dragocenih freskah in o tem, da je tu maševal sam Primož Trubar, ko je bežal iz Šentjerneja. Takrat je še stala ruševina Knajpove hiše, v cerkvi pa so bile občasno maše in žeganja. Adama in Evo brez obleke je skrbno varovala spovednica. Ko smo l. 2013 v občinskem svetu potrjevali Odlok o razglasitvi nepremičnih kulturnih spomenikov, je bilo jasno, da nas na tem področju čaka veliko dela. Po sedmih letih sem si pri Poldetovih v Bregu spet sposodila ključ in se odpravila čez most do cerkve. Okolica je bila pokošena, zunanja freska slabo prepoznavna in tudi notranjost kar kliče po obnovi. Manjka tabla z informacijami ali vsaj zloženska s podatki o kulturnem spomeniku za turiste, ki radi prihajajo na turistično kmetijo Koren.

Dekan g. F. Vidmar je povedal, da načrtujejo postopno obnovo sv. Miklavža že letos. Sondirali bodo temelje, jih odkopali in zaščitili pred vlago. Prenovili bodo tudi zlati oltar. Zagotovljena je strokovna pomoč Zavoda za varstvo naravne in kulturne dediščine, predviden pa tudi finančni delež Občine Žužemberk. Dragoceni bodo darovi občanov.

Po uspešno postavljenem Parku znanih Suhokranjcev, ki so ga v pretežni meri financirali donatorji, bo zdaj priložnost, da pomagamo obnoviti še cerkvo sv. Miklavža. »Roka, ki daje, je vedno lepa.«

Mag. Jelka Mrvar

Viri: Miklavževa cerkev v Žužemberku, RN, 1984, OŠ Žužemberk; Alojzij Zupanc, Rokopisno gradivo (Župnija Žužemberk)

Slike Slavko Mirtič

Cerkev sv. Miklavža

Zlati oltar

Vzhodni del cerkvice sv. Miklavža

Del notranje freske

Freska Vihar na morju

Adam in Eva

Priloga s slikami

SPOMINSKA PROSLAVA V BUENOS AIRESU

»Zgled naj nam bodo in luč na zemeljski poti«

Slike Marko Vombergar

Nikoli premagani

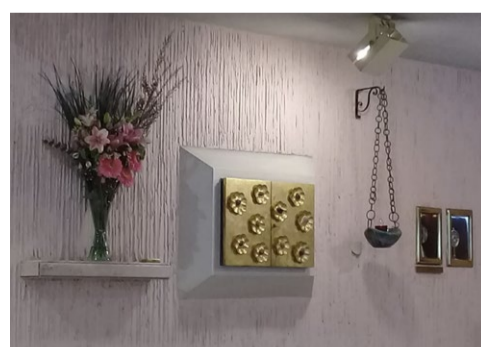
Vinko Žakelj

Ne žaluj,
Ne išči mojega groba,
Ne žaluj za menoj.
Ni razloga za žalovanje,
Kajti nad menoj so se uresničili
Evangeljski blagri.
Ne žaluj,
Ker cilji, za katere sem se bojeval,
Živijo naprej.
Ko se bojuješ zanje,
sem jaz s teboj;
ko govoriš o njih,
govoriš tudi o meni.
Moje roke so roke tistih,
Ki delajo za skupnost.
Moj razum je razum tistih,
Ki z besedo in dejanjem
Orjejo brazde svobode,
Resnice in ljubezni.
Moje srce utripa v prsah tistih,
Ki ustvarjajo pravičnejši svet.
Moje sanje o lepši prihodnosti za ves svet
So vedno bolj žive v zavesti tisočerihih.
Ne išči mojega groba,
Ne žaluj za menoj.
Mrtev boš le tedaj,
Če boš ti izgubil pogum,
Če boš zapustil skupne cilje,
Če boš začel misliti samo nase.
Ne išči torej mojega groba
In ne žaluj za menoj.

OB 75. OBLETNICI UMORA DRUŽINE BRECELJ

ŽEGNANJE PRI MARIJI POMAGAJ

Slike Franci Žnidar in Tone Malovrh